

La premsa separatista dels anys trenta: innovacions, continuïtats i ruptures en temps convulsos (1931-1939)

Daniel Roig i Sanz, Centre d'Estudis Històrics Internacionals-UB

Aquesta comunicació aborda de forma panoràmica quina fou l'evolució de la premsa separatista dels anys trenta a través d'un recorregut per algunes de les seves principals capçaleres com *Nosaltres Sols!*, *La Nació Catalana*, *L'Insurgent*, o el *Diari de Barcelona*, que des del mateix juliol de 1936 quedaria en mans d'Estat Català. Un objectiu, doncs, ampli, que no només identifica i descriu quins foren aquests mitjans de premsa, sinó també analitza la seva pluralitat, quines foren les temàtiques tractades, com i de quina manera es finançaren, quina fou la composició socioprofessional dels seus impulsors i col·laboradors, i en suma quin impacte tindrien en el si de l'opinió pública catalana.

Així, si bé algunes d'aquestes qüestions han estat tractades per la historiografia especialitzada –en la seva major part des del camp de l'estasiologia i la història política– cap estudi de conjunt ha tingut la premsa separatista del període com a objecte d'estudi. Diversos motius expliquen aquest relegament. Però des d'un punt de vista heurístic la inexistència d'arxius financers, documentació comptable, balanços de situació, fulls de despesa, o registres de subscripció, ja il·lustra algunes de les limitacions que enclou la qüestió. Unes llacunes que, tanmateix, han quedat dilucidades de forma parcial per l'abundant material d'arxiu que generarien diferents membres dels consells d'administració, i que en aquest sentit han aportat múltiples dades sobre l'evolució econòmica i financera d'aquests òrgans de premsa.

Amb tot, i a banda d'aquestes premisses de caràcter historiogràfic i heurístic, val la pena assenyalar de forma succinta alguns dels trets fonamentals que vertebra i recull aquest estudi sobre la premsa separatista dels anys trenta:

- En primer lloc, per primera vegada en la història del separatisme català els seus òrgans de premsa i mitjans escrits reflectiran una pluralitat ideològica i política gairebé inexistent en etapes anteriors: des de l'extrema esquerra fins a l'extrema dreta. Una particularitat que, inequívocament, trencarà amb el *modus operandi* que havia caracteritzat fins aleshores la tradició periodística del separatisme català, únicament centrada en fins propagandístics i no en programes polítics elaborats.
- En segon lloc, si bé existirà una voluntat de continuïtat, expressada amb la recuperació de capçaleres com *Estat Català* entre 1931 i 1932, els nous òrgans de premsa tindran una clara vocació d'innovació tècnica i de millora de la seva qualitat, tant amb l'adaptació de noves tipografies com amb l'intent d'introduir nous elements gràfics amb l'objectiu de modernitzar els mitjans de premsa escrita dins d'una lògica de societat de masses.

I ja en tercer lloc, malgrat la migradesa de mitjans i l'aplicació de la censura que en molts casos s'aplicarà contra la premsa separatista durant l'etapa republicana, cal no infravalorar el pes que tingueren en el desenvolupament de la vida política i social del període, quelcom que quedaria reflectit no només durant els Fets d'Octubre o la Guerra Civil espanyola, sinó també amb la influència que exercirien aquests mateixos mitjans en una àmplia capa dels segments més joves de la societat catalana dels anys trenta.